

Oponentský posudek na diplomovou práci Radany Sušilové „Židé v poválečném Československu“ (Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin, 2011, 110 s. rukopisu včetně příloh)

V předložené diplomové práci si R. Sušilová vytkla za cíl analyzovat a vyložit situaci Židů v poválečném Československu v období po roce 1945. Pozornost soustředila na několik zásadních a důležitých problémů. Popisuje osudy Židů osvobozených v nacistických koncentračních táborech a přibližuje průběh jejich repatriace do vlasti. Vysvětluje otázky spojené s jejich adaptací do poválečné české společnosti. Vymezila v této souvislosti důvody, proč v práci nevěnovala pozornost poválečné readaptaci Židů na Slovensku, kde byla jejich situace výrazně od poměrů v českých zemích odlišná a složitější. Autorka dále sledovala a vysvětlila fungování československých repatričních orgánů a zahraničních židovských organizací, které pomáhaly Židům se znovuzařazením do společnosti v poměrech poválečné ČSR. Dále se zaměřila na složitou problematiku návratu Židů, kteří původem pocházeli z bývalé Podkarpatské Rusi a Židů německých, který byl provázen mnohými obtížemi z hlediska restituce jejich majetku, znovuznání jejich československé státní příslušnosti či problematiku opcí posuzovanou smíšenou československo-sovětskou komisí. R. Sušilová poukazuje na složitost zkoumané problematiky, která měla své přirozené příčiny v tragickém osudu Židů v letech druhé světové války, v důsledku rozbití Československa a utvoření protektorátu a válečného slovenského státu. Vysvětluje proč ve slově Žid používá velké počáteční písmeno, neboť tento pojem chápe ve smyslu národnostním, nikoli náboženském. Práce má důležitý sociokulturní aspekt – autorka správně upozorňuje, že zejména Židé, kteří přežili válku v koncentračních táborech či jako příslušníci spojeneckých armád se vraceli do ČSR s velkou nadějí a představami o spravedlivě uspořádaných poměrech. Upozornila pak v této souvislosti, že obtíže, které je doma čekaly, mnohé zaskočily a zklamaly. Po hrůzách koncentračních vyhlazovacích táborů a ghett či zážitcích z fronty, je doma často čekalo rozdělování na politické a nepolitické vězně, lhostejnost a neochota vrátit uschovaný majetek u sousedů či známých, zabrané byty, konfiskovaný majetek a mnohdy i antisemitské výpady. Nejhorší byla situace německých Židů, v mnohém jejich osud tak připomínal i osud jiné nechtěné menšiny – německých antifašistů z Československa. Za velmi cenné a přínosné považuji v práci autorčin rozbor péče a jejích mechanismů o židovské repatrianty ze strany státu a židovských institucí – domácích i zahraničních, analýzu majetkové situace a problému restituce Židů navrátilců a též výklad o složitosti opčního řízení Židů z Podkarpatské Rusi a jednání o restituce majetku Židů německé národnosti a podkarpatoruských Židů.

Práci považuji za dobře promyšlenou. K vyložení nejednoduchého tématu přispělo jistě i její účelné členění do pěti částí, respektive tří výkladových kapitol (2.-4. kapitola). Jejich řazení a obsahová návaznost pak umožnily autorce udržet téma v sevřené podobě a předložit výklad tohoto svébytného úseku poválečných československých dějin zároveň ve velmi přehledné a srozumitelné formě. Oceňuji pasáž o zhodnocení stavu výzkumu této látky na základě studia literatury a archivních pramenů a také oceňuji zařazení a výběr dokumentů do Přílohy. K práci nemám závažnější připomínky.

Předkládaná diplomová práce Radany Sušilové svůj cíl splnila. Na základě studia literatury a archivních materiálů autorka prohloubila a rozšířila poznání o osudu Židů z českých zemí po roce 1945. Autorka prokázala, že umí samostatně pracovat s pramenným materiálem, že je schopna syntetizovat dosavadní poznatky a orientovat se v dané problematice.

Předkládaná diplomová práce Radany Sušilové „Židé v poválečném Československu“ svým zpracováním a obsahem splňuje požadovaná kritéria, a proto ji **doporučuji** k obhajobě a hodnotím ji stupněm **v ý b o r n ý**.

Prof. PhDr. Jiří Kocian, CSc.

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i.

V Praze 2. září 2011